

Bibliografski doprinos naučnoistraživačkom radu

(U povodu *Bibliografije Adila Zulfikarpašića* priređivačice Narcise Puljek-Bubrić u ediciji Posebna izdanja Bošnjačkog instituta – Fondacije Adila Zulfikarpašića, 2022)

Lejla Kodrić Zaimović

Univerzitet u Sarajevu – Filozofski fakultet, Odsjek za komparativnu književnost i informacijske nauke, Katedra za informacijske nauke

Ova važna publikacija, čija je izrada pokrenuta 2021. godine, pridružuje se na najbolji mogući način, uz druga vrijedna izdanja pripremljena istom prigodom, obilježavanju značajnih jubileja – 100. godišnjice rođenja utemeljitelja i vakifa instituta Adila Zulfikarpašića te 20. godišnjice rada i djelovanja Bošnjačkog instituta u Sarajevu iz 2021.

U kratkom prigodnom predavljanju izdanja *Bibliografija Adila Zulfikarpašića* s jedne strane treba podsjetiti širu javnost na to zašto su bibliografije i njihova izrada toliko važne, posebno danas, a s druge strane, šta to znači u kontekstu bibliografskog predavljanja dugog i slojevitog javnog, političkog i kulturnog opusa Adila Zulfikarpašića.

Bibliografija spada u tzv. *obavijesna pomagala*, odnosno pomagala za organiziranje, konsolidiranje i predavljanje institucionalno ili drugdje pohranjenog znanja, bibliografski angažman – odvajkada, pa tako i danas – predavlja jezgru profesionalnog djelovanja bibliotekara, bibliografa, kao i ostalih informacijskih stručnjaka, i vjerovatno njegov najsloženiji dio. Bibliografija je usto i vrlo stara te oprobana i dokazano funkcionalna publikacija – neovisno o tome da li je kreirana tradicionalnom metodom *de visu* ili uz savremene informacijske alate i pomagala, tipa softverskih programa za izradu bibliografija. Zabilježena je još na glinenim pločicama, papirusu i na pergamentu unutar Asurbanipalove i Aleksandrijske biblioteke, u začecima razvoja bibliografsko-informacijskih djelatnosti, još tada, dakle, čovjek je osvijestio nužnost razvoja informacijskih pomagala zahvaljujući kojima će biti osiguran uvid u novonastalo znanje. Bibliografija oduvijek, pa tako i danas, na najizvravniji i najuspjeliji način sudjeluje u zahtjevnom procesu naučnog otkrivanja, ona štedi vrijeme i trud istraživaču i jedinstveno, na jednom mjestu, ovisno o kojoj se vrsti bibliografije radi, okuplja informacije od posebnog interesa.

Interes za bibliografiju i bibliografska istraživanja u stalnom je porastu, upravo s obzirom na činjenicu da živimo u svijetu prezasićenom informacijama, osobito onim neprovjerenim, pa je izrada bibliografija vođena međunarodnim strukovnim pravilima te jasno definiranim metodama, kao što je slučaj s ovom bibliografijom, važnija nego ikad prije. Nerijetko, u nesagledivim primjerima stradavanja naučne i ostale vrijedne građe, a o čemu i bosanskohercegovačka historija, nažalost, svjedoči u više navrata, bibliografije su funkcionirale i kao alati rekonstruiranja nekoć postojećeg, a sad uništenog znanja, doprinoseći njegovoj obnovi. Stoga je jasno i to da bibliografija nije publikacija formalne naravi, već upravo one suštinske, istraživačke, imajući u vidu to da je njena uloga i značaj u procesu naučnog rada i istraživanja nezaobilazna, a koristi nemjerljive. Za bibliografa ona znači slojevito te mukotrno istraživanje različitih izvora, mahom rasutih po različitim ustanovama – dakle, od svojevrsnog *haosa* informacija bibliografija treba uspostaviti smisleni *kosmos*.

Upravo jednog takvog, za širu naučnu i stručnu javnost nesumnjivo vrijednog poduhvata, prihvatila se autorica – priređivačica kolegica Narcisa Puljek-Bubrić s *Bibliografijom Adila Zulfikarpašića*. Poduhvat je tim prije važniji kad je u pitanju dugotrajan, složen i bogat javni, politički i kulturni opus predavljen ovom, po svojoj vrsti personalnom bibliografijom. Djelujući na tragu svojeg važnog profesionalnog opredjeljenja u svojem matičnom okruženju, u Bošnjačkom institutu – Fondaciji Adila Zulfikarpašića te u Biblioteci Bošnjačkog instituta, autorica *Bibliografije* Narcisa Puljek-Bubrić hrabro se uhvatila u koštac s važnim zadatkom bibliografskog opisivanja te predavljanja knjiga, tekstova, članaka, uvodnika, intervjuva i uređivačkog rada Adila Zulfikarpašića u periodu od 1954. do 2022, dakle, svojim opsegom pokrivajući period od gotovo 70 godina, objedinjujući arhivsku i bibliotečku

građu, rad u Cirihu te ranije, kao i u Bošnjačkom institutu u Sarajevu.

Rezultat toga jeste i preko 700 bibliografskih jedinica koje se najvećim dijelom odnose na publicistički rad i na intervju objavljene u periodičnim publikacijama u inozemstvu i u zemlji te svojim manjim dijelom na monografske publikacije. Svaku bibliografsku jedinicu odlikuje njezina dosljednost i ujednačenost. Metodološki, bibliografija slijedi polja i interpunkciju Međunarodnog standardnog bibliografskog opisa, donoseći osnovne informacije o publikaciji: ime i prezime autora, naslov, podatke o izdanju, paginaciji, napomene, a za članke i izvor u kojim novinama i časopisu su objavljeni.

Bibliografija je podijeljena u tri cjeline: prvi dio podveden je pod odrednicu Autorski rad, a odnosi se na knjige, članke i tekstove, predgovore i uvodnike te obavještenja redakcije *Bosanskih pogleda*, drugi dio jesu Zulfikarpašićevi intervjui objavljeni desetljećima u različitim publikacijama u inozemstvu i u zemlji, dok se posljednji dio bibliografije odnosi na urednički rad Adila Zulfikarpašića, prije svega u *Bosanskim pogledima*. Unutar spomenutih tematskih cjelina bibliografija je složena hronološki, od ranijih izdanja prema novijima, a unutar jedne godine ili zasebne cjeline bibliografske jedinice sređene su abecedno prema naslovu. Ovakav odabir rješenja sa strane autorice ili priređivačice bibliografije nameće se kao najbolja moguća praksa ili kao najfunkcionalnije rješenje, s obzirom na složene zahtjeve raznolike bibliografske građe.

Kako je svaka bibliografija, a to se iz ovih detalja već može vidjeti, suštinski vrlo složena publikacija, odnosno publikacija s više mogućih ulaznih parametara, priređivačica *Bibliografije* obogatila je publikaciju indeksima, čime je uvećala informativnost ove publikacije, otvarajući je prema načinima korištenja koji odgovaraju pojedinačnim korisnicima, u vezi s njihovim konkretnim potrebama. Indeks je podijeljen na četiri cjeline: *Indeks ličnih imena*, *Indeks sagovornika*, *novinara*, *priređivača i fotografa koji su učestvovali u intervjuima*, *Indeks pojmova* i *Indeks novina i časopisa u kojima su objavljeni tekstovi, članci i intervjui*. To znači da je *Bibliografija* pretraživa kroz sve nabrojane parametre ili ulazne informacije, što dovoljno govori o njezinoj potencijalnoj funkcionalnosti. Na kraju, *Bibliografija* je dodatno obogaćena ilustracijama: slikama, člancima, fotografijama. *Bibliografija* je rađena *de visu*, a s obzirom na to da je tako pažljivo pripremljena,

lahko se može prenijeti u bilo koji specijalizirani alat za izradu bibliografija te učiniti vidljivom i u mrežnom okruženju.

O još složenijim pojedinostima i izazovima izrade ove *Bibliografije* čita se i u svojevrsnoj autorefleksiji te predgovoru autorice Narcise Puljek-Bubrić. Jedan od tih izazova, koji i dalje valja rješavati, jeste izazov identifikacije građe i nepotpisanih tekstova, osobito u emigraciji te u periodici, što sve skupa, opet, govori o složenosti uvjeta djelovanja autorskog i publicističkog rada Adila Zulfikarpašića. S druge strane, bibliografi se nerijetko susreću s poduhvatom okupljanja personalne građe autora koje ne krasi duboka kolekcionarska, bibliofilska svijest o važnosti pisanog traga. Ovdje, upravo suprotno, *Bibliografija* se prirodno naslanja na viziju kolekcionara čiji je prikupljački nerv i bogata svijest o važnost kolekcionarstva, bibliofilije, jasna vizija vrijednosti institucionalnog prikupljanja te pohrane – ovakvu *Bibliografiju* učinila uopće mogućom. Ovakvo pripremljena bibliografija, s obzirom na to da na jednom mjestu predstavlja žanrovsko, sadržajno i tematsko bogatstvo opusa i djelovanja Adila Zulfikarpašića, sigurno će dodatno pojačati interes za teme i fenomene jednog vremena i pojave.

Na koncu, bibliografija je oduvijek, pa tako i u ovom slučaju, svojevrsna slika svijeta, društveno-političkih dešavanja, stanja duha i složenosti uvjeta u kojima je, u ovom konkretnom slučaju, djelovao i Adil Zulfikarpašić. Šta to onda novo ili po prvi put donosi jedna ovakva publikacija?

Kada se na jednom mjestu objedine bibliografski podaci o Zulfikarpašićevom opusu, na snagu stupa i cjelovitija komparativna valorizacija opusa, prateći njegove mijene, sazrijevanja te konačno formiranje vizije Bosne i njezinih usuda, teme bošnjaštva i dr. – sve kroz prizmu jednog osebnog ljudskog vijeka i složenog trenutka naše povijesti. Kao i svaka referentna publikacija, i ova bibliografija otvorena je za dodatna istraživanja te dodatne bibliografske jedinice, u smjeru u kojem to navodi i sama autorica, kao i, možda, u smjeru bogate recepcije javnosti o pisanju i djelovanju Adila Zulfikarpašića, rasute u publikacijama diljem svijeta, ali je i u postojećem opsegu bjelodano da će *Bibliografija Adila Zulfikarpašića* autorice – priređivačice Narcise Puljek-Bubrić predstavljati vrijedno pomagalo u budućem naučnoistraživačkom radu te u afirmaciji opusa Adila Zulfikarpašića.